

Rautavaaran kunnan lausunto hallituksen esityksestä koskien hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamista**Esityksen yleiset vaikutukset**

Esitys vaikeuttaisi erityisesti pienten kuntien, kuten Rautavaaran, toimintaa ja yhteistyötä yli kuntarajojen. Esitetty vähimmäisomistusprosentti on perusteeton ja asettaa eri kokoiset kunnat epätasavertaiseen asemaan. Ehdotus vaarantaa lakisääteisten tehtävien toteutumisen ja rikkoo nykyiset toimivat palvelurakenteet.

Ei ole näyttöä siitä, että lakimuutoksella saavutettaisiin säästöjä. Pikemminkin on suuri riski, että kustannukset nousevat. Monet pienet kunnat kamppailevat jo nyt taloutensa kanssa ja uudistus pahentaisi tilannetta. Hintojen nousun ja palvelutason laskun riski on todellinen, koska uudistuksen myötä kuntien sidosyksiköiden kautta saadut volyymiedut katoaisivat.

Lakimuutoksen perusteluna on esitetty, että omistajat kiertävät hankintalakia sidosyksiköitä hyödyntämällä. Väite on virheellinen. Sidosyksikkö on itsessään hankintayksikkö, joka kilpailuttaa hankintansa. Esimerkiksi Rautavaaran kunta on Savon ICT-palvelut Oy:n omistaja ja on voinut hankkia sen kilpailuttamia palveluita.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Ehdotettu sidosyksiköiden vähimmäisomistusvaatimus on kohtuuton erityisesti pienten kuntien näkökulmasta eikä ole toteuttamiskelpoinen.

Rautavaaran kunta on ulkoistanut palkkahallinnon, ICT-palvelut ja ateriapalvelut sekä jätehuollon kuntien omistamille yhtiöille. Vähimmäisomistusvaatimuksen toteutuessa kunnan lakisääteiset palvelut vaarantuisivat, sillä vähintään 10 %:n omistusrajoitus sulkisi monia kuntia pois omistuksesta. Seurauksena olisi epävarmuus siitä, voisiko kunta jatkossa hankkia nämä palvelut yhtiöiltä.

Esimerkiksi palkka- ja taloushallinnon palveluissa sekä ICT-palveluissa osaavan henkilöstön saaminen syrjäiseen kuntaan, kuten Rautavaara, on äärimmäisen vaikeaa. Nykyisellään palvelut voidaan hoitaa tehokkaasti alueellisissa yhtiöissä, joissa sijaisuusjärjestelyt ja osaaminen on turvattu. Jos palvelut joudutaan hankkimaan markkinoilta, menetetään sidosyksiköiden tuoma synergiaetu, ja kustannusten nousu on väistämätöntä.

Sidosyksiköiden kautta tuotetut palvelut ovat pienille kunnille taloudellinen ja käytännöllinen tapa järjestää palvelut yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Toimivien yhteistyörakenteiden purkaminen heikentäisi merkittävästi myös huoltovarmuutta ja palveluiden saatavuutta.

Vaikutukset ja kustannukset

Ehdotettu muutos aiheuttaisi kunnille merkittäviä kustannuksia:

- **Hallinnollinen taakka:** Kunnat joutuisivat selvittämään ja järjestelmään omistusosuuksia uudelleen, mihin kuluisi huomattavia resursseja.
- **Palveluiden kilpailuttaminen:** Jos kunta ei voisi hankkia palveluita omistamaltaan yhtiöltä, vaihtoehtona olisi kilpailutus. Tämä nostaisi kustannuksia ja todennäköisesti heikentäisi palvelun laatua erityisesti pienissä kunnissa.
- **Jätehuolto:** Suomessa on 26 kuntien omistamaa jätehuoltoyhtiötä, joista 24:llä on alle 10 prosentin omistusosuuksia. Esitetty vaatimus johtaisi omistusmuutoksiin ja voisi romuttaa pitkään rakennetut toimintamallit.

- **Palkanlaskenta ja ICT-palvelut:** Kustannukset nousisivat, sillä kunta joutuisi joko palkkaamaan lisähenkilöstöä tai hankkimaan palvelut markkinoilta kalliimmalla hinnalla.

Siirtymäajat

Siirtymäajat (jätehuollossa 2,5 vuotta ja muissa palveluissa 1,5 vuotta) ovat liian lyhyitä. In house -palveluina hankitaan monia kriittisiä palveluita, joiden järjestely uudelleen vaatii huomattavasti pidempää siirtymäaikaa. Jos kaikki kunnat joutuvat samanaikaisesti kilpailuttamaan samat palvelut, markkinoiden resurssit eivät riitä, ja hinnat nousevat.

Tarvittavat poikkeukset

Mikäli vähimmäisomistusosuudesta säädetään, on välttämätöntä tehdä poikkeuksia toimialakohtaisten ja alueellisten erityispiirteiden perusteella. Erityisesti harvaan asuttujen alueiden ja pienten kuntien on voitava säilyttää mahdollisuus hankkia palveluita nykyiseen tapaan.

Ehdotus

Rautavaaran kunta esittää, että lakiesitys palautetaan valmisteluun tai hylätään, koska sen vaikutukset olisivat erityisesti pienille kunnille kohtalokkaat. Esitys ei tuo taloudellisia säästöjä, vaan lisää kustannuksia ja vaarantaa palveluiden saatavuuden. Pienten kuntien toimintakyky on turvattava toimivilla ja joustavilla ratkaisuilla, ei hallinnollisesti raskailla ja kalliilla muutoksilla.

